

21 mei 2014

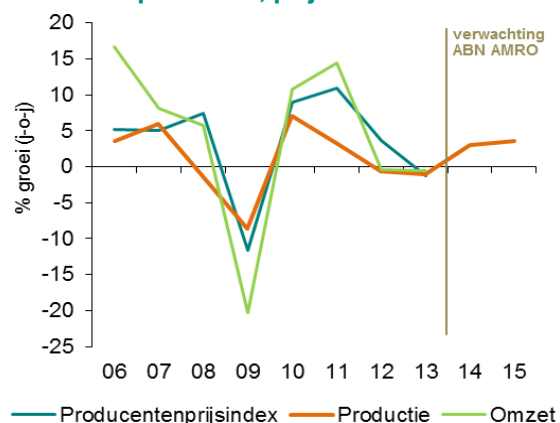
Groei industriële productie houdt aan in 2014

De industrie is dit jaar goed uit de startblokken gekomen, na het voorzichtige herstel in het vierde kwartaal van 2013. Met een gemiddelde groei van de productie in het eerste kwartaal van 3,3% op jaarbasis wordt in ieder geval al een goede basis gelegd voor de rest van het jaar. Ook andere economische indicatoren voor de industrie staan op groen voor dit en komend jaar: positieve economische groeiverwachtingen, verdere expansie van de uitvoer en aantrekkende bedrijfsinvesteringen. Wat kan de groei van de industriële productie nu nog verstoren?

Goed eerste kwartaal

Veel economische indicatoren die van belang zijn voor de industrie stonden al enige tijd gunstig en dit heeft in het eerste kwartaal van dit jaar voor relatief goede groeicijfers gezorgd.

Industriële productie, prijs en omzet

Bron: CBS, ABN AMRO Economisch Bureau

De industriële productie nam in de eerste 3 maanden van dit jaar toe met gemiddeld 3,3% en dat is een goede prestatie als we dit vergeleken met de groei in de afgelopen 2 jaren. De marktomstandigheden zullen in de industrie ook de komende periode verder verbeteren. De vooruitzichten zijn immers gunstig: de economische groei verwachtingen zijn voor de komende 2 jaren positief, met een versteviging in de groei van zowel de bedrijfsinvesteringen als in de uitvoer. De verdere mondiale verbeteringen in de economie zal gepaard gaan met een sterkere groei van de wereldhandel. ABN AMRO verwacht dat de wereldhandel versnelt van 2,3% in 2013 naar 6% in 2014 en 2015. Dit vooruitzicht geeft een impuls aan het algemene ondernemersvertrouwen. Ook staat de inkoopmanagersindex (PMI) voor de output

Mutaties productie naar branche

	2012	2013	2014	2015
Industrie	-0,7	-1,1	3,0	3,5
chemische industrie	5,4	-4,4	3,5	3,0
rubber- & kunststofindustrie	-1,9	0,2	2,5	2,5
basismetalenindustrie	1,4	1,8	4,5	4,5
metaalproductenindustrie	-2,9	-1,7	1,5	3,0
elektrotechnische industrie	4,1	-2,7	2,0	2,5
elektrische apparatenindustrie	-5,9	-2,7	3,0	3,5
machine-industrie	-2,6	0,5	5,0	6,0
transportmiddelenindustrie	-10,3	-6,4	5,0	6,0
meubelindustrie	-2,4	-6,9	-0,5	0,5

Bron: CBS, ramingen en prognoses ABN AMRO Economisch Bureau

Kerncijfers Nederlandse economie

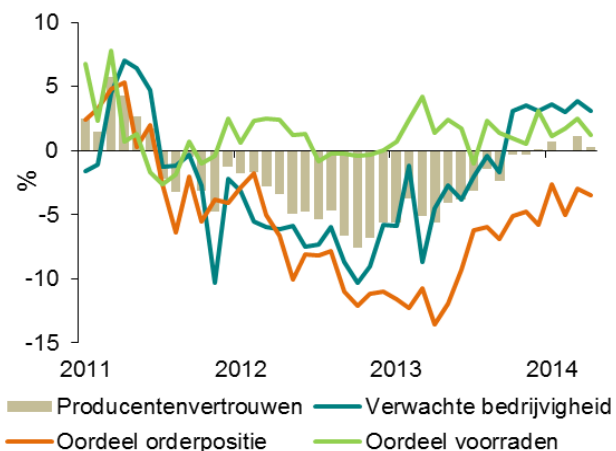
	2012	2013	2014	2015
Bbp	-1,3	-0,8	0,5	1,5
Particuliere consumptie	-1,6	-2,1	-0,8	0,3
Overheidsconsumptie	-0,7	-0,2	-0,2	-0,2
Investeringen	-4,0	-4,8	5,0	4,5
Uitvoer	3,2	1,4	2,5	4,7
Invoer	3,3	-0,2	2,3	4,7
Consumentenprijzen (CPI)	2,5	2,5	1,3	1,5
		niveau		
Werkloosheid (% beroepsbev.)	6,4	8,3	8,9	8,7

Bron: CBS, ramingen en prognoses ABN AMRO Economisch Bureau

Zie voor de laatste analyse en achtergronden over de prognoses van de economie de 'Nederlandse Economie in Zicht' op ABN AMRO Insights

ruim boven de neutrale grens van 50 indexpunten en zijn nog steeds meer ondernemers positief over de toekomstige bedrijvigheid. In april waren meer ondernemers positief gestemd dan negatief en staat de indicator alweer 7 maanden in de plus. Bij het sentiment over de orderpositie is nog niet elke ondernemer even optimistisch. Veel ondernemers hebben nog te kampen met tegenvallende vraag. Vooral in branches die met hun activiteiten nadrukkelijk op de binnenlandse markt zijn gefocust, hebben een meer negatieve houding over de orderpositie. Niettemin blijft de opwaartse trend in de reeks duidelijk zichtbaar.

Producentenvertrouwen en verwachtingen

Bron: CBS

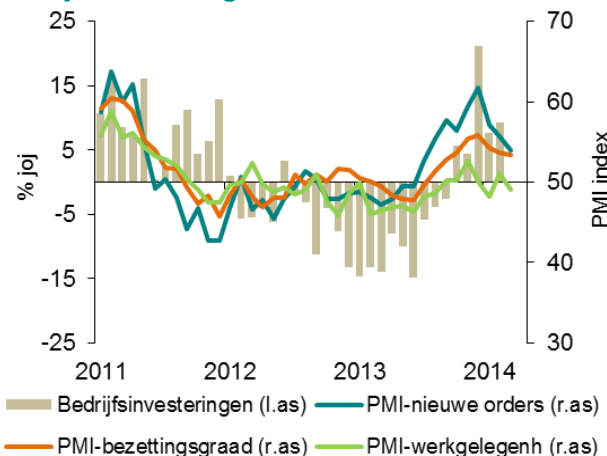
De stemming in de industriële sector is dus aangetrokken en veel ondernemers zien hun orders langzaam maar zeker groeien. De

toename in bedrijvigheid en het aantrekkende vertrouwen zullen zich vertalen in een toename van de investeringen.

Investeringsbereidheid neemt toe

De vraag naar investeringsgoederen deint keurig mee met de golven van de conjunctuur. Dit heeft de sector de afgelopen jaren parten gespeeld. Sinds 2012 hebben veel bedrijven hun investeringen grotendeels op de lange baan geschoven, gezien de zwakke economische situatie van dat moment. De productie in de industrie daalde en door de vraaguitval nam de bezettingsgraad verder af. In de eerste helft van

Bedrijfsinvesteringen en PMI

Bron: CBS, Thomson Reuters Datastream, NEVI

2013 bleven de problemen nog aanhouden. De productie en productiviteit kromp maandelijks, de bezettingsgraad hield de dalende trend vast

Indicatoren industrie

3,3%

De **industriële productie** in Nederland groeide aanzienlijk in het eerste kwartaal van dit jaar: gemiddeld met 3,3% joj. Het eerste kwartaal is doorgaans een goede periode is waarin de industrie te maken heeft met meer activiteit. In historisch perspectief ligt deze groei exact op zijn lange termijn gemiddelde. T.o.v. het eerste kwartaal uit 2012 en 2013 is het echter een aanzienlijke verbetering.

2,2%

De **totale omzet** in de industrie steeg in het eerste kwartaal van 2014 met 2,2% joj. De grootste bijdrage aan deze groei kwam vanuit de omzet in het buitenland.

0,3

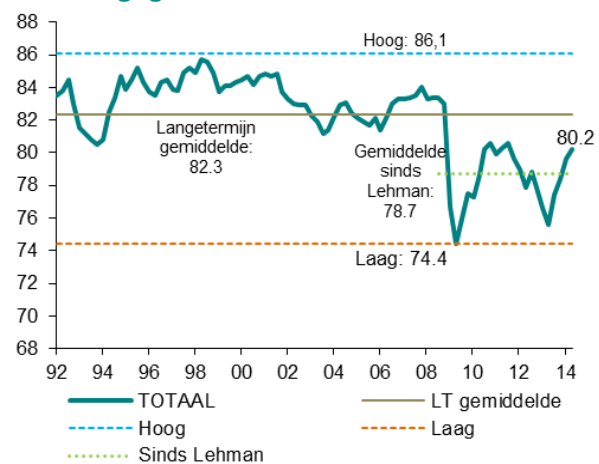
Het **producentenvertrouwen** is in april licht afgezwakt, en staat nog net boven nul. In maart verbeterde deze index nog aanzienlijk en maakte een sprong voorwaarts naar 1,1 (vanaf een niveau van -0,1 in februari). De verzwakking is een teleurstelling gezien de stand van de overige indicatoren (zoals PMI). Maar gezien de historie van de reeks (en de grilligheid daarin) is de huidige beweging geen reden om aan te nemen dat de omstandigheden significant zijn verslechterd.

53,4

De **inkoopmanagersindex (PMI)**, die een beeld geeft van de economische bedrijvigheid in de industrie, daalde in maart licht met 0,3 index punten naar 53,4. Desondanks staat de index nog ruim boven het neutrale niveau van 50 indexpunten, wat duidt op verdere expansie.

en de investeringen gingen door een diep dal. Pas sinds het laatste kwartaal van 2013 en de start van dit jaar nemen de investeringen weer toe. Uit verschillende conjunctuurenquêtes (CBS) blijkt dat een meerderheid van de ondernemers van plan is om komend jaar weer meer te gaan investeren. Ook blijkt uit deze enquêtes dat veel ondernemers optimistisch zijn wat betreft de orderontwikkeling voor komend jaar. En met het toenemen van de vraag naar industriële producten en investeringsgoederen, zal de bezettingsgraad van machines worden opgevoerd.

Bezettingsgraad industrie

Bron: CBS

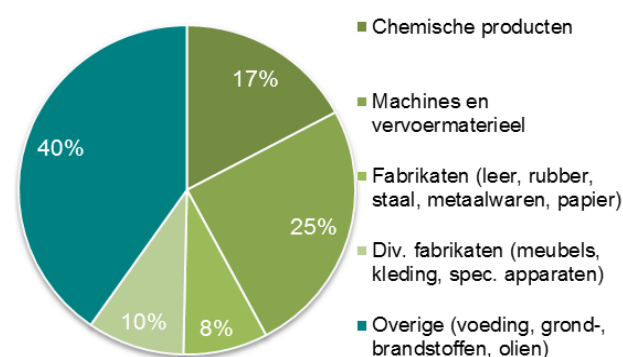
Tot en met het eerste kwartaal van 2014 bevindt de bezettingsgraad zich nog onder zijn lange termijn gemiddelde. Het oordeel van

ondernemers over de productiecapaciteit, de toenemende investeringsbereidheid en de stand van de PMI laat echter zien dat komende kwartalen de bezettingsgraad verder zal aantrekken.

Export als aanjager

Voor de prognoses van de productie van diverse branches die onder de sector industrie vallen speelt de export in veel gevallen een belangrijke rol. In de totale Nederlandse export van goederen hebben industriële fabrikaten een aandeel van circa 60%.

Export NL naar goederen

Bron: CBS

Het gaat daarbij vooral om de export van machines, vervoermaterieel en chemische producten. In 2013 nam de export van Nederland mondjesmaat toe met 1%. De export

van industriële goederen (zoals machines, chemische producten, fabrikaten e.d.) daalde in 2013 op jaarbasis, terwijl de export van niet-industriële goederen (zoals voeding, landbouwproducten, e.d.) wel toenam. De export blijft de belangrijkste aanjager van groei binnen de sector industrie en komend jaar verwacht ABN AMRO dat de export van Nederland verder aantrekt. De exporterende industriële branches zullen hun productie sterker zien toenemen dan branches die zich richten op de binnenlandse markt.

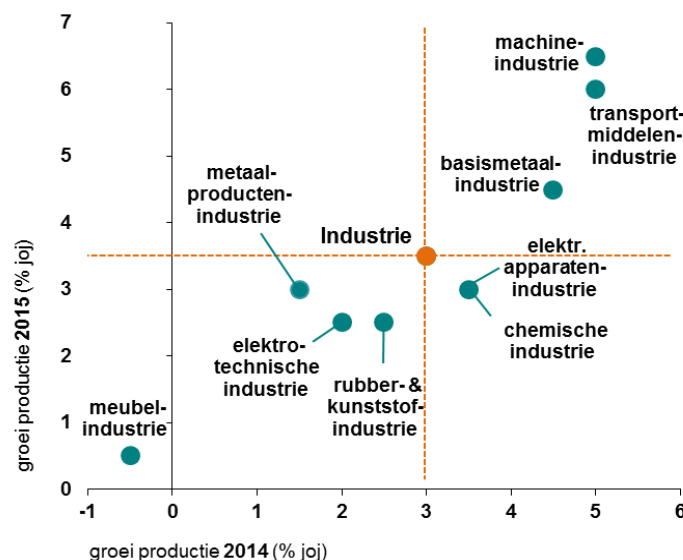
Beeld naar branches blijft divers

Branches met een hoge exportquote zullen komende jaren beter presteren dan branches met een lagere exportquote. De **chemische industrie** heeft een groot belang bij een aantrekkelijke buitenlandse markt. In internationaal perspectief speelt de Nederlandse chemische industrie een voorname rol, maar in deze branche staat de concurrentiekracht stevig onder vuur. De druk op productie, omzet en marges is daardoor hoog, en dit dempt de productieverwachtingen voor komende jaren. De buitenlandse spelers zullen de concurrentie verder blijven opvoeren. Bovendien is deze branche sterk afhankelijk van prijsontwikkelingen op mondiale grondstofmarkten. Van alle branches binnen de sector industrie heeft de chemische industrie het hoogste aandeel grondstofkosten in de totale kostenstructuur. Deze vormen meer dan 60% van de totale

kosten. En aangezien veel grondstoffen die verbruikt en bewerkt worden in de chemische industrie in dollars worden afgerekend, is het valutarisico hoog. Ook de hoogte van de energiekosten speelt een rol. De kosten van energieverbruik hebben een aandeel van circa 5% in de totale kosten en de prijs van energie in Nederland licht ten opzichte van andere landen in Europa relatief hoog. Om het kostenniveau zo laag mogelijk te houden, is het voor spelers van primair belang om het productieproces zo efficiënt mogelijk in te vullen. De perspectieven voor de **rubber- en kunststofindustrie** zijn gunstig, gegeven de economische verwachtingen en de groei van de export. Maar de druk van de (internationale) concurrentie neemt ook hier toe. Dit heeft zijn effect op de productieverwachtingen. Mondiaal gezien groeit de vraag naar kunststof jaarlijks (met name in de opkomende landen), met transportmiddelenindustrie en de bouw als belangrijke eindgebruikende sectoren. Productontwikkeling en innovaties spelen hier een belangrijke rol. Met name de vraag naar lichtere materialen is al enkele jaren aan het toenemen, met name bij de productie van transportmiddelen en bouwmaterialen. De **basismetaleindustrie** heeft van alle branches in de industrie de sterkste groei in productie gerealiseerd in Q1. In het eerste kwartaal van 2014 nam de productie al toe met gemiddeld 11,2% op jaarbasis. Dit legt in ieder geval al een

stevige basis voor de rest van het jaar. Daarbij komt dat, gemiddeld genomen, de productie in het tweede kwartaal voor deze branche doorgaans nog verder accelereert, om vervolgens in de tweede helft van het jaar af te zwakken. Per saldo gaan wij uit van een groei van 4,5% van de productie in 2014. De **metaalproductenindustrie** heeft flinke tegenwind gehad met dalende productie

Productie verwachtingen naar branche

Bron: ABN AMRO Economisch Bureau

en omzet en toenemende concurrentie. De vraag vanuit de bouwsector, een belangrijke afnemer voor deze branche, was laag. Ook komend jaar zijn de vooruitzichten voor de bouw nog zwak in historisch perspectief, maar het

herstel zit er aan te komen. De bedrijven die echter toeleveren aan de meer export-intensieve branches (zoals de machine-industrie), zullen sterker profiteren van de groei van de export in 2014 en 2015. In de **elektrotechnische- en elektrische apparatenindustrie** zijn de ontwikkelingen meer divers. Voor beide branches begon het jaar goed, maar gedurende het eerste kwartaal zwakte de productie af. Bij de elektrische apparatenindustrie daalde de productie in maart zelfs met 1,7% j-o-j. Over het algemeen vormen energiebedrijven, industriële bedrijven (o.m. producenten van transportmiddelen, telecommunicatie en elektrotechniek), technische groothandels en de bouw- en installatiesector belangrijke afnemers voor deze branche. Bij een groot deel van deze eindgebruikers zijn de vooruitzichten nog fragiel en dit komt terug in onze productieverwachtingen voor 2014 en 2015. De verwachtingen op het gebied van de uitvoer zijn met name relevant voor de **machine-industrie**. De Nederlandse machine-industrie is een belangrijke toeleverancier aan Duitsland. De Duitse economie staat er gunstig voor en de exportmarkten trekken komend jaar aan. Dit draagt bij aan de groei van deze branche. Ook zijn de vooruitzichten voor de investeringen in kapitaalgoederen door bedrijven voor komend jaar gunstiger. De vraag naar industriële producten trekt in brede zin aan en de bezettingsgraden in de diverse branches nemen toe. Daarmee staan niet langer alleen

vervangingsinvesteringen op de agenda, maar krijgen de uitbreidingsinvesteringen ook weer een impuls. Ook een groot deel van de productie van de **transportmiddelenindustrie** wordt geëxporteerd. Het gaat hierbij vooral om de export van vervoermaterieel voor over land, zoals auto's, tractors, fietsen en motorrijwielen, maar het betreft ook schepen en onderdelen voor lucht- en ruimtevaart. De branche is een belangrijke toeleverancier aan de auto-industrie van Duitsland. Maar deze branche heeft ook een grote kostenpost aan de inkoop van grond- en hulpstoffen. Circa 55% van de totale kosten komt voor rekening van deze post. De prijs van een groot deel van deze grondstoffen wordt bepaald op mondiale grondstofmarkten (die in dollars worden verrekend) en daarmee heeft ook deze branche te maken met een verhoogd valutarisico. Tot slot blijft het in de **meubel-industrie** moeizaam gaan en verwachten wij hier geen verbeteringen in komende jaren.

Al met al gunstige verwachtingen...

De macro-economische vooruitzichten bieden een solide fundament voor positieve productieverwachtingen voor de industrie tot en met 2015. De economische groeiverwachting voor Duitsland, onze belangrijkste handelspartner, is gunstig. In 2014 zal de Duitse economie groeien met 2,0% *joj*, terwijl in 2015 een groei wordt verwacht van 2,3%¹. Branches waarin de exportquote op een hoog niveau ligt (zoals de machine-industrie, transportmiddelen-

industrie en basismetalaalindustrie) profiteren hier het meeste van. De chemische industrie heeft ook een hoge exportquote, maar in deze branche blijft de mondiale concurrentie parten spelen en zet daarmee druk op de resultaten. Ondanks dat de bedrijfsinvesteringen weer zullen aantrekken, drukt een aantal factoren de groei van de binnenlandse vraag. Dit heeft onder meer te maken met de nog tegenvallende vraag vanuit de bouwsector en de achterblijvende bestedingen van gezinnen. Ondanks dat de bouwsector in het eerste kwartaal goede productiecijfers noteerde (mede dankzij het milde winterweer), verwachten wij dat het herstel in de bouwsector nog een lange weg te gaan heeft. De consumptie zal waarschijnlijk nog geen groei laten zien dit jaar. Weliswaar neemt de koopkracht toe, maar veel gezinnen (vooral die waarvan het huis 'onder water' staat) zullen eerst hun financiën verder op orde willen brengen. Al met al verwachten wij dat voor industriële branches met een nadrukkelijke focus op de binnenlandse markt de groeiverwachting lager zal liggen, aangezien de binnenlandse vraag zich wat moeizamer zal herstellen.

... maar wat kan de groei nog verstoren?

Sommige factoren met een economisch karakter, maar ook van andere aard kunnen deze verwachtingen nog sterk beïnvloeden. Denk hierbij aan een mogelijk moeizamere totstandkoming van herstel in eindmarkten

komend jaar, beperkte beschikbaarheid van vakkundig personeel en andere verstoringen in het productieproces (zoals verminderen van de aanvoer van grondstoffen, regelgeving vanuit de overheid en financiële beperkingen). Ook betreft het veelal factoren waarvan de uitkomst moeilijk in te schatten is, maar die op termijn wel een aanzienlijk effect kunnen hebben op de productiegroei in de sector. Waarschijnlijk de meest relevante daarvan is de handel met en vraag vanuit het buitenland. Dit blijft namelijk de belangrijkste groeicomponent voor de industrie voor de komende jaren. Deze nadrukkelijke afhankelijkheid van het buitenland brengt echter wel risico's met zich mee en de afbreukrisico's zijn de laatste tijd toegenomen. Momenteel spelen er allerlei issues waarvan de afloop nog erg onzeker is, zoals de situatie rondom Oekraïne, de gezondheid van de economie van China, de komende Europese verkiezingen en ook de deflatoire tendens in Zuid-Europa. De uitkomst van dergelijke grote ongrijpbare en niet-beïnvloedbare ontwikkelingen hebben op termijn hun uitwerking op de industrie.

Aanverwante publicaties

Stand van de Industrie

Maandelijkse update van ABN AMRO over trends en ontwikkelingen in de industrie

Industriële Metalen Monitor

Publicatie ABN AMRO over ontwikkelingen in industriële metaalmarkten (aluminium, koper, nikkel, zink, staal)

1) Voor een update van onze visie op de economische groei in Duitsland voor de komende jaren, kijk op ABN AMRO Insights (<https://insights.abnamro.nl/>)

Contactgegevens ABN AMRO | Economisch Bureau Nederland:

	Aandachtsgebied	Telefoonnummer:	E-mailadres:
Jacques van de Wal (hoofd)	Algemeen	020 628 0499	jacques.van.de.wal@nl.abnamro.com
Eric Huliselan	Zakelijke Dienstverlening	020 628 2138	eric.huliselan@nl.abnamro.com
Casper Burgering	Industrie (w.o. industriële materialen)	020 383 2693	casper.burgering@nl.abnamro.com
Nadia Menkveld	Transport & Logistiek	020 628 6441	nadia.menkveld@nl.abnamro.com
Frank Rijkers	Agrarisch, Food	020 628 6437	frank.rijkers@nl.abnamro.com
Mathijs Deguelle	Retail, Leisure	020 344 2179	mathijs.deguelle@nl.abnamro.com
Hans van Cleef	Olie & Gas	020 343 4679	hans.van.cleef@nl.abnamro.com
Madeline Buijs	Bouw, Real Estate	020-383 8201	madeline.buijs@nl.abnamro.com
Nico Klene	Macro-economie	020-625 4204	nico.klene@nl.abnamro.com
Philip Bokeloh	Woningmarkt, Macro-economie	020-383 2657	philip.bokeloh@nl.abnamro.com
Theo de Kort	Informatie-analist, Autohandel	020 628 0489	theo.de.kort@nl.abnamro.com
Ingrid Kroeze	Research ondersteuning	020 383 5161	ingrid.kroeze@nl.abnamro.com

Volg ons ook op Twitter: [@ABNAMROeconomen](https://twitter.com/ABNAMROeconomen)

Disclaimer

This document has been prepared by ABN AMRO. It is solely intended to provide financial and general information on the energy market. The information in this document is strictly proprietary and is being supplied to you solely for your information. It may not (in whole or in part) be reproduced, distributed or passed to a third party or used for any other purposes than stated above. This document is informative in nature and does not constitute an offer of securities to the public, nor a solicitation to make such an offer.

No reliance may be placed for any purposes whatsoever on the information, opinions, forecasts and assumptions contained in the document or on its completeness, accuracy or fairness. No representation or warranty, express or implied, is given by or on behalf of ABN AMRO, or any of its directors, officers, agents, affiliates, group companies, or employees as to the accuracy or completeness of the information contained in this document and no liability is accepted for any loss, arising, directly or indirectly, from any use of such information. The views and opinions expressed herein may be subject to change at any given time and ABN AMRO is under no obligation to update the information contained in this document after the date thereof.

Before investing in any product of ABN AMRO Bank N.V., you should obtain information on various financial and other risks and any possible restrictions that you and your investments activities may encounter under applicable laws and regulations. If, after reading this document, you consider investing in a product, you are advised to discuss such an investment with your relationship manager or personal advisor and check whether the relevant product –considering the risks involved- is appropriate within your investment activities. The value of your investments may fluctuate. Past performance is no guarantee for future returns. ABN AMRO reserves the right to make amendments to this material.

© ABN AMRO, 2014